

Motion till riksdagen 2009/10:K4

**av Marianne Berg m.fl. (v)
med anledning av prop. 2009/10:56**

Sekretess i vissa anställningsärenden

-Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens proposition 2009/10:56 Sekretess i vissa anställningsärenden.

Propositionens innehåll

Regeringen föreslår att sekretess ska införas i ärenden om anställning av myndighetschefer vid förvaltningsmyndigheter som lyder direkt under regeringen. Sekretessen ska gälla för uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Förslaget innebär vidare att regeringen ska kunna besluta om att vissa anställningsärenden inte ska omfattas av sekretess. Sekretessen ska gälla i högst tio år.

Även uppgifter från urvalstester i anställningsärenden ska omfattas av sekretess, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till denna lider men. Denna sekretess ska gälla i högst 50 år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2010.

Inledning

Den borgerliga alliansen lovade inför riksdagsvalet 2006 öppenhet vid utnämningar av myndighetschefer. När de borgerliga partierna bildade allians var en ny utnämningsspolitik en viktig fråga. En gemensam arbetsgrupp med företrädare för alla fyra partierna skrev en rapport om hur den nya regeringen skulle hantera utnämningarna.

Fel! Okänt namn på

Nu föreslår alliansregeringen i stället ökad sekretess som regel för ansökningar till statliga chefsjobb. En inskränkning av offentlighetsprincipen strider uppenbarligen mot regeringens uttalade strävan att öka öppenheten och transparensen vid tillsättningar av myndighetschefer. Alliansens löften om insyn, öppenhet och spårbarhet vid denna typ av tillsättningar, som många väljare uppfattade som konkreta löften, är som bortblåsta.

Offentlighet och insyn

Vänsterpartiet anser att offentlighetsprincipen är en av hörnstenarna i ett demokratiskt samhälle och är av fundamental betydelse för svenskt styrelseskick. Offentlighetsprincipen kan beskrivas som den grundsats enligt vilken samhällsorganens verksamhet ska bedrivas under allmän insyn och kontroll. Syftet är att garantera rättssäkerheten och effektiviteten i förvaltningen och i folkstyret. Allmänheten ska garanteras insyn i och kontroll av både myndigheternas ärendehantering och deras verksamhet i stort (SOU 1988:64, s. 57).

Ett uttryck för offentlighetsprincipen är principen om allmänna handlingars offentlighet. För att garantera insyn i riksdagens, regeringens och myndigheternas arbete har principen om handlingars offentlighet skrivits in i en av grundlagarna, i tryckfrihetsförordningen. Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen har var och en rätt att ta del av allmänna handlingar för att främja ”ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning”.

Vänsterpartiet anser att det är ytterst anmärkningsvärt att regeringen nu vill frånga offentlighetsprincipen när det uttalade syftet med regeringens förändringar av utnämningsspolitiken har varit att öka öppenheten och spårbarheten vid utnämningar av myndighetschefer. Det ter sig motsägelsefullt när vägen till det uttalade syftet, dvs. att öka öppenheten i rekryteringsprocessen, går genom att minska öppenheten genom att frånga offentlighetsprincipen.

Behovet av sekretess

Vänsterpartiet delar inte regeringens bedömning att sekretess bör införas för uppgifter om vilka personer som anmält intresse för anställningar som myndighetschefer vid förvaltningsmyndigheter som lyder omedelbart under regeringen. Vänsterpartiet anser att offentlighetsprincipen, och argumenten för öppenhet och insyn, väger tyngre än enskildas intresse av att förbli anonyma och ett potentiellt breddat rekryteringsunderlag, vilket är regeringens syfte med förslagen.

Enligt grundlagen, 11 kap. 9 § regeringsformen, ska statliga tjänster vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen tillsättas på endast ”sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet”. Regeringens förslag innebär att det blir omöjligt för utomstående att kontrollera om man utser den mest kompetenta sökanden.

Öppenhets- och demokratihänsyn talar för ett öppet förfarande. Genom att uppgifter om vilka som sökt en anställning blir tillgängliga, möjliggörs debatt och granskning. Ett öppet förfarande gör även att ytterligare kandidater, som inte skulle ha kommit till kännedom genom ett slutet förfarande, kan tillvaratas. Därutöver möjliggör ett öppet förfarande insyn för dem som konkurrerar om tjänsten, vilket ökar kvaliteten och legitimiteten i rekryteringsprocessen.

Vidare kan slutna processer tyvärr leda till godtycke vid urval av tänkbara kandidater, något som tenderar att motverka kvinnors möjligheter att ses som lämpliga kandidater till högt uppsatta tjänster. Fackförbundet ST påpekar detta i sitt remissvar och menar att kvinnor är mer positiva till öppenhet och insyn eftersom offentlighet förstärker kvinnors möjligheter att komma i fråga för höga positioner, som chefer, styrelseledamöter och vd:ar.

Vänsterpartiet delar Justitiekanslerns (JK:s) bedömning att den insyn som ett öppet förfarande medför inte kan ersättas av den granskning som konstitutionsutskottet kan göra i alla delar.

Dessutom ligger ett öppet förfarande vid rekrytering av myndighetschefer helt i linje med Grundlagsutredningens förslag om att alla domarbefattningar, även de högsta, offentligt ska ledigförklaras och tillsättas genom en öppen rekrytering. Syftet är att möjliggöra granskning och debatt. Grundlagsutredningen anser att argumenten för öppenhet överväger farhågorna att jurister med privat anställning skulle dra sig för att söka lediga domarbefattningar, och därför föreslår utredningen ingen sekretess för anställningsförfarandet. Vidare tror Grundlagsutredningen att detta kan vara en attitydfråga som en ny generation juristers ändrade värderingar och en större erfarenhet av ett öppet förfarande kan förväntas förändra (En reformerad grundlag, SOU 2008:125, s. 328 f.).

Vänsterpartiet anser att den argumentation som Grundlagsutredningen har gett uttryck för när det gäller alla domaranställningar, vilket även flera remissinstanser, däribland JO, Svea hovrätt, Malmö tingsrätt, JK, juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Arbetsmarknadsdomstolen och Jusek, har gett uttryck för är tillämplig även på anställningsförfarandet vid rekrytering av myndighetschefer. Med andra ord anser Vänsterpartiet att argumenten för öppenhet, granskning och insyn väger över de farhågor som finns om att ett offentligt rekryteringsförfarande riskerar att försvåra rekryteringen. De sökandes identitet bör därför inte skyddas av sekretess.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

Vänsterpartiet delar inte heller regeringens uppfattning att meddelarfriheten ska frångås vad gäller sekretess vid anställning av myndighetschefer. Regeringens förslag innebär att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Meddelarfriheten innebär att det i viss utsträckning är möjligt att lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio och tv

Fel! Okänt namn på

eller annan teknisk upptagning och att det är en grundlagsfäst rättighet i enlighet med 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen. Meddelarfriheten ingår som ett led i den reglering som avser att förverkliga offentlighetsprincipen.

Om regeringens förslag att sekretessbelägga anställningsförfarandet antas, anser Vänsterpartiet att det inte finns skäl att belägga uppgifterna med sådan kvalificerad sekretess att de undantas från meddelarfriheten. Även flera remissinstanser, bl.a. JK och juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, har kritiserat detta förslag.

Tystnadsplikten i de anställningsärenden som förslaget gäller kan inte anses vara av så kvalificerad natur att den bör ges företräde framför meddelarfriheten. Visserligen kan syftet med sekretessen delvis gå förlorat om en anställd kan utnyttja sin meddelarfrihet och sprida uppgifter om rekryteringsprocessen. Men de argument som regeringen hänvisar till för att belägga uppgifterna med kvalificerad sekretess är inte så avgörande att de motiverar ett undantag från regeln att meddelarfrihet normalt sett föreligger vid myndighetsutövning, menar Vänsterpartiet.

Med anledning av vad som anförs i denna motion yrkar Vänsterpartiet avslag på proposition 2009/10:56 Sekretess i vissa anställningsärenden.

Stockholm den 25 november 2009

Marianne Berg (v)

Torbjörn Björlund (v)

Egon Frid (v)

LiseLotte Olsson (v)

Josefin Brink (v)

Kalle Larsson (v)